

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Тупікова Тетяна Валеріївна ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ У СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКІЙ МОВІ	601
Швелідзе Лідія Дмитрівна КЕЙС-МЕТОД ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРАВНИЧІЙ ОСВІТІ	603
Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВЛЕННЯ ДОНАЛЬДА ТРАМПА ТА КАМІЛИ ГАРИС ПІД ЧАС ПЕРЕДВИБОРЧИХ ДЕБАТІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.	605
Mykola E. Alexeyev AN AVENUE TO PLAIN LANGUAGE IN LEGAL ENGLISH	608
Ksenia Kovalova THE CONCEPT OF FABRIC AS A CONCEPTUAL METAPHOR	611
Лесневська Катерина Вікторівна РОЛЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.	613

СЕКЦІЯ 25. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЛІНГВІСТИКИ ПРАВА ТА ЗМІ

Мамич Мирослава Володимирівна КОНТЕНТ ВИДАННЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО.	615
Кісельова Анастасія Андріївна ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.	618
Назаренко Оксана Миколаївна ДУХОВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ НАЦІЇ В ЕТНОЛІНГВІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ	620
Томчаковський Олександр Георгійович ПОЛІКОДОВИЙ VS КРЕОЛІЗОВАНИЙ ТЕКСТ	623

СЕКЦІЯ 26. ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Колкутіна Вікторія Вікторівна ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАСОБІВ ПОЕТИКИ У СТРУКТУРІ МІЖНАРОДНОГО СТОРИТЕЛІНГУ	625
Макаренко Олександр Юрійович, Макаренко Наталія Анатоліївна ПЕРЕШКОДЖАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТА В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ.	628
Маляренко Тетяна Анатоліївна ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДУ СИТУАЦІЙНОГО АНАЛІЗУ У КОМПЛЕКСНИХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	631
Скалацька Олена Віталіївна СУЧАСНІ ФОРМИ ЦИРОВИХ МЕДІА.	633
Грушевська Юлія Андріївна ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ НОРМ ЯК АТРИБУТ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	636
Червінчук Аліна Олегівна РОЛЬ КОНСТРУКТИВНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ У ВИСВІТЛЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ВОЄННОГО ЧАСУ	638
Чубук Олег Леонітійович НАЙНЕОБХІДНІШІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕДІЙНИКІВ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.	641
Літвінчук Ірина Сергіївна РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЖУРНАЛІСТИЦІ: ЗАГРОЗА ЧИ МОЖЛИВІСТЬ	643

Червінчук Аліна Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри журналістики, доктор філософії з журналістики*

РОЛЬ КОНСТРУКТИВНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ У ВИСВІТЛЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ВОЄННОГО ЧАСУ

В умовах воєнного часу журналісти як професійні комуніканти передусім повинні забезпечувати об'єктивну картину воєнної реальності, зокрема відображати хроніку бойових дій, репрезентувати контекст подій для більш ефективного розуміння аудиторією ситуації. Однак не менше важливо дотримуватися балансу між інформаційними приводами, не зосереджуючи увагу на винятково негативних чи позитивних новинах. У сьогоdnішніх реаліях натомість спостерігаємо за стабільним тяжінням ЗМІ до сенсаційної подачі інформації та перенасиченням інформаційного простору здебільшого негативними повідомленнями.

Оптимальною відповіддю на такі виклики може стати конструктивна журналістика, яка вже набула популярності за кордоном та підходами якої вже почали послуговуватися окремі українські масмедіа. Перевага конструктивної журналістики в тому, що у таких матеріалах журналісти зосереджуються на важливих суспільних проблемах, розглядаючи їх у ширшій площині та відповідному контексті [1].

У сучасній журналістській практиці виділяють шість видів конструктивної журналістики: пояснювальна журналістика (глибше розкриття важливих тем і подій, які можна розглядати як протипагу сенсаційним, переважно негативним новинам), журналістика перспективи (обговорення можливих сценаріїв майбутнього, пропонування конкретних можливостей і прогнозів), журналістика миру (пошук причин виникнення збройних конфліктів та можливих способів їх врегулювання), відновний наратив (фокусування уваги на соціальних проблемах, пошук основних факторів, які призвели до ситуації та опис заходів, які можна вжити), журналістика рішень (орієнтування уваги саме рішення – чи працює, як працює та які є перешкоди на шляху до рішення), громадянська/громадська журналістика (прагне залучити журналіста та громадськість до політичних процесів) [2, с. 8].

Варто підкреслити: хоч конструктивна журналістика відрізняється від традиційної подачі інформації та пропонується як новітня медіапрактика на протипагу інформаційному негативізму, що репрезентується в ЗМІ, не вважаємо за доцільне трактувати такий підхід як винятково «хороші новини».

На думку дослідника А. Рохас-Кальдерона, основною метою конструктивної журналістики є «ефективна організація та представлення складних аспектів соціальної реальності шляхом відбору та впорядкування тематичних рамок» [3, с. 638]. Конструктивний підхід у журналістиці прагне запропонувати глибоке розуміння багатьох суспільних питань шляхом ретельного й логічного дослідження важливих аспектів, структурування інформації з метою забезпечення максимально доступного відображення матеріалу для аудиторії.

Послугуючись потенціалом конструктивної журналістики, професійні комуніканти зрозумілою мовою роз'яснюють читачам/глядачам складні теми, допомагають краще зрозуміти суть соціальних проблем, які потребують уваги громадськості та спільного рішення. У цьому контексті журналісти виконують не тільки функцію «індикатора» соціальних проблем, констатуючи їх наявність, але й аналізують конкретні соціальні явища, що негативно впливають на розвиток суспільства, віднаходять і репрезентують успішні кейси вирішення цих проблем. На переконання А. Рохас-Кальдерона, такий вид журналістики не тільки навчає широку аудиторію, але й сприяє формуванню навичок аналітичного міркування та прийняття обґрунтованих рішень, у такий спосіб створюючи більш залучене та активне суспільство [3, с. 638].

Дослідники М. Джерф-П'єр і М. Екстрем зацентрували увагу на значному комунікаційному потенціалі конструктивної журналістики в контексті сторітелінгу. У своєму дослідженні вони визначили п'ять елементів, які є важливими для побудови історій, орієнтованих на рішення: тема; актори/персонажі та їхня роль у наративній структурі; тональність; критична/некритична позиція; докази [4, с. 4-5]. Перші два елементи стосуються загальних компонентів побудови історій: специфіка структури та композиції, а також актори/персонажі та ролі, які вони відіграють у цій історії. Наступні три елементи розкривають, яким саме чином ці матеріали відображають рішення, чи демонструють більш позитивні, навіть обнадієливі погляди на світ, і які норми критичного аналізу та доказів використовуються в таких текстах. Такі історії постають «зворотним дзеркалом негативних новин, наприклад, використовуючи позитивну оціночну мову (успіх, прогрес) і посилення на позитивні емоції (надія, щастя), включаючи візуальне представлення позитивних подій і емоцій людей» [4, с. 4-5].

На перший погляд, конструктивна журналістика ніби кидає виклик нормам і концепціям традиційної журналістики, зокрема у контексті дотримання журналістських стандартів. Однак, на переконання українських медіадослідниць О. Голуб та О. Чуранової, це новий підхід журналістики, який «використовує методи позитивної психології при написанні новини, водночас не нехтуючи основними журналістськими стандартами» [5]. Крім того, конструктивна журналістика – це можливість зорієнтувати аудиторію, «вказати людям альтернативний шлях, показати варіанти вирішення проблем, можливості виходу з кожної складної ситуації» [5].

В українському інформаційному просторі конструктивна журналістика як медіапрактика тільки набирає популярності. Відзначимо, що в Україні одним із медіа, яке для актуалізації гострих соціальних проблем послугується винятково підходами конструктивної журналістики, є онлайн-видання «Рубрика», що позиціонується як медіа рішень. Зауважимо, що в реаліях воєнного часу, матеріали у форматі журналістики рішень допомагають привернути увагу суспільства до ефективних стратегій вирішення певних соціальних проблем. Крім того, завдяки таким матеріалам «аудиторія знайомиться із новими ідеями, переосмислює

статус-кво, змінює свою поведінку і змушує владу ухвалювати кращі політичні рішення» [6, с. 7]. Підкреслемо, що журналістські публікації у форматі журналістики рішень, характеризуються чітким та послідовним структурним викладом, демонструючи «конкретні шляхи розв'язання проблеми, які допоможуть іншим зробити те саме або подібне» [6, с. 8], тобто покроково репрезентують інноваційність рішень цих проблем.

Журналісти видання «Рубрика» розкривають важливі соціальні проблеми, що виникли через російсько-українську війну, та водночас демонструють успішні практики їх вирішення. Зокрема, в матеріалах систематично актуалізуються такі теми: адаптація внутрішньо переміщених осіб, реабілітація військовослужбовців, відновлення зруйнованої інфраструктури, допомога постраждалим від воєнних дій (дорослим і дітям), допомога українцям в окупації тощо. Прикладами журналістських текстів, в яких авторами онлайн-видання «Рубрика» висвітлюються окреслені вище проблемно-тематичні лінії, є: «П'ять утрачених домівок: як сім'я переселенців отримала нове житло від держави» (*Рубрика*. 16.05.2024), «Наші розробки допоможуть усім, хто потребує протезування»: як тернопільяни виготовляють безоплатні накладки на протези» (*Рубрика*. 16.07.2024), «Немає незначного відновлення»: як маленький проєкт у селі на Херсонщині змінює життя деокупованої громади на краще» (*Рубрика*. 12.09.2024), «Сила – всередині»: як маріупольчанка відновила розвивальний центр для дітей в евакуації» (*Рубрика*. 26.03.2024), «Гаряча лінія для людей в окупації: що таке “HelpPrint” і кому він може допомогти» (*Рубрика*. 28.06.2024) тощо.

Відзначимо багатогранність напряду конструктивної журналістики та значний комунікаційний потенціал, особливо в умовах воєнного часу. Адже конструктивний підхід дозволяє цілеспрямовано осмислювати, оцінювати події, висвітлювати наслідки воєнних дій і пропонувати вирішення актуальних соціальних проблем, що виникли через російсько-українську війну.

Список використаних джерел:

1. Why Constructive Journalism? *Constructive Institute*. URL: <https://constructiveinstitute.org/why/>
2. Rangul I. The potential for constructive journalism in Trade Union reporting. University of Oxford : Oxford, 2024. 28 p.
3. Rojas-Calderón A. Constructive Journalistic Roles in Environments of Social Complexity and Political Crisis. *Journalism and Media*. 2024. Vol. 5, No 2. P. 626–645. URL: <https://doi.org/10.3390/journalmedia5020042>
4. Djerf-Pierre M., Ekström M. Constructive Journalism as Practice – Storytelling in Solutions-Focused News Reporting in Mainstream News Media. *Journalism Practice*. 2025. Vol. 19. Iss. 1. P. 1–19. URL: <https://doi.org/10.1080/17512786.2025.2461213>
5. Голуб О., Чуранова О. Новини не дають спокійно жити? Критична журналістика має бути конструктивною. *Texty.org.ua*. URL: https://texty.org.ua/articles/83814/Novyny_ne_dajut_spokijno_zhyty_Krytychna_zhurnalistyka-83814/

6. Матичак Т., Мартиновський А. Як писати про відновлення України у жанрі журналістики рішень. Київ : ГО «Інтерньюз-Україна», 2024. 27 с.

Ключові слова: конструктивна журналістика, журналістика рішень, інформаційний простір, масмедіа, професійні комуніканти, воєнний час.

Keywords: constructive journalism, solutions journalism, information space, mass media, professional communicators, wartime.

Чубук Олег Леонтійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри журналістики*

НАЙНЕОБХІДНІШІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕДІЙНИКІВ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В епоху панування цифрових технологій, яка характерна, зокрема, перманентними динамічними змінами, удосконаленнями можливостей платформ, сервісів та інструментів, важко переоцінити значення наявності у фахівців, персоналу відповідних компетентностей. В повній мірі останнє стосується й медіа та медійників. Минули часи, коли журналіста оцінювали, насамперед, за вміння підготувати високопрофесійний газетний чи журнальний текст – до прикладу, портретний нарис. Та й лексема «майстерність» відносно газетярів чи телевізійників останнім часом звучить все менше. Натомість, з усіх сторін чуємо про пріоритетність для журналістів так званої цифрової підготовки. Що, власне, є цілком зрозумілим: технології, а саме інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), суттєво змінили журналістику, перетворили її з ремесла на високотехнологічну галузь. Інтернет, соціальні мережі, смартфони забезпечили миттєвий доступ до інформації, розширили аудиторію та створили нові формати подачі матеріалів, прискорили виробничі технологічні процеси, сприяючи таким чином розширенню меж професії і її адаптації до потреб часу. І в цих умовах представникам засобів масової інформації надважливо залишатися адекватними викликам часу, не боятися нових форматів, бути «на ти» із сучасними технологіями, вміти працювати з великими обсягами даних, реагувати на зміни й залишатися так би мовити гнучкими, швидкими.

Керівник діджитал-підрозділу видання «Forbes Україна» Віктор Кіщак конкретизує це таким чином: використання інструментів на базі ШІ (штучного інтелекту) на всіх етапах створення контенту, що, як вважає він, допоможе бути ефективнішими, зменшити витрати часу на рутину, швидше досліджувати та дивитися на теми під іншим кутом. Також на думку фахівця, важливо орієнтуватися на дані та вміти їх правильно трактувати. Що ж до гнучкості, то вона, як вважає Кіщак, повинна бути «в усьому: у роботі з форматами контенту, створенні контенту для різних майданчиків...» [1].